

תקעא

ביה, יב מניא תרע"ג

לשנת הולדת המהותית, בקונגרס הציוני, סוף רב מהרר קדוש.

אלופי התביעים הנכבדים מאד

סבות שונות גרמו, ומחשבותי אשר חשבתי להיות נוכח בהקונגרס הנכבד נתבטלה מגורמים צדדיים, ומהם המקרים המעציבים, אשר קרו במקום מושבי כעת רחובות ת"י, ואומר אל לבבי: חלק ממחשבותי, אשר אם עמדה לנו השעה הייתי מרצה אותן לפני הכנסיה הרוממה, אמסור לפניכם בזה, אחי האהובים, בכתב: אולי יחוק ד' והדברים היוצאים מן הלב יכנסו אל הלבבות הנכבדים, ויעשו פרי לברכה, ולטובתה והצלחתה של שאיפתנו הכללית, לתחיית האומה בארץ אבות.

ודאי לא נעלם מהדעת-כבודכם, אשר למרות המכשולים הרבים, החומריים והרוחניים, שהננו פוגשים תמיד על דרכי מהלך התחיה הלאומית בארצנו הקדושה, הננו רואים ירד' נטויה עלינו לטובה, וארון של ישראל, אף אם קמאצ'קמאצ' אבל הוא ב"ה תלך ואיר, הישוב מתרבה ומתרחב, הדעות והרגשות במעמקי הלב זולכות ומתחזקות, לבסס את בסיס התחיה הלאומית, הרעיון שאין אנו עסוקים בתנועה זנינה הולכת וכבושת לבבות ושרדות רחבות, הרעיון שאין אנו עסוקים בהתקדמות מטיל מפלגות, כיא בתחית-עם, תולך ומתקדם, וזה התוכן בעצמו של ההתקדמות מטיל על "המזרחי" ביחוד חובות חדשות ונמרצות, "המזרחי" עומד עד כה במעמד צנוע ושתקני, כותב על גדלו: להכניס את שלומי-אמוני-ישראל תחת הדגל הציוני ואת הלך-ד' רוחו הוא יוצק רק בתוך חוגו המצומצם, את הציוניות הכללית מניח הוא, "לקפא על שמריה", מתקשר עמה בקשר הדדי בכל מקום שאין הדעות הסיסודיות סותרות, ובה באמת יוצא הוא ידי חובתו חלק של מפלגה שחפצה לעשות אתה טוב לישראל, הציוניות הרחבה אינה יכולה, ע"פ הפרוגרמה שלה, בשום אופן לדבר בשם האומה בכללה, הפרגרף שהציוניות דבר אין לה עם הדת" הוא כבר ההיפוך הגמור ממה שכל האומה חושבת, מצוירת, מטהה ומאמנת בכל דורותיה, התלופך הגמור מהשאיפה הנאצלה, שטובי החושבים שבישראל ובעמים חושבים ע"ד העתיד הישראלי בעולם, האומה בכללה, עם כל גדלה וחסנה הרוחני, עם כל גאון-נשמתה, לא תוכל בשום אופן להיות מצטמצמת רק בהענפת הצרה של חלומי של ד"ר הרצל ז"ל, עם כל יפיו ועזו, לפי-הערך, הציוניות, המעשית, והעיונית, הפוליטית והדפלומטית וכל ענפיה יחד, כמו שיצאו מן הכת אל הפרעל עד היום, יש בהם ענינים נשגבים ונעלים, שאנו נקראים ממעמקי הויתנו הישראלית לתמצם ככל כותחנינו הגשמיים והרוחניים; אבל כל אלה יחד אינם כיא הגוף הציוני, אבל קרואים אנו מיד לזרז את הנשמה בהנהגה המחושבת הזאת, כדי שתחיה ראויה באמת לשמה, באופן שתרכש לה מיד ולדורות את אותו כח-המושק הגדול, שיהיה יכול למשוך את האומה כולה אליה, מגדולם עד קטנם, מכל המפלגות השדורות, הסיסודיות, והפירודים השונים, ושיתנו לעולם את אותו המושג, שמקור הציונות, הוא

המקור הקדוש העליון, התנ"ך, ונתן לה, ככל העומק וההוד המסורתי, לא חד קול, שעם שנאוי בעולם, הילך לבקש לו מקלט בטוח מריביו, לבדו ראוי להשיב לתנועת-עולמים זו את חייה, אלא שגור קדוש, סגולת העמים, גור-אריה יהודה, נעזר מתרומתו הארוכה, והנה הוא הולך ושב אל נחלתו, אל "גאון יעקב אשר אהב סלה", ונשמה זו אי-אפשר שתהיה נזרעת בתנועה, כי שיעל מצחה הקוק אית-קין זה, שהציוניות דבר אין לה עם הדת", ומעתה, "המזרחי" צריך הוא להכיר בגאון את גדולת תועלתו, לא להיות שמש למפלגה מעשית, פוליטית, קולטורית וכ"ו וכ"ו, נוצר אותו הויק האלהי, השרוי בלב שלמי אמוני עם ד', בשעה שהם נגשים לעבודת-קודש ואת של תחית-האומה, כיא לתו להתנועה הגדולה, רבת הצבקים ואוירת הפעלים והשאיפות, את דחיפת-הייה היותר עצומה, להוציא את ענין הציוניות מקטנות של מפלגה בודדת, שמהלכה ביחס להאומה כולה הוא סמור מן העין, לגדלות של תנועת-חיים של הגוי כולה, ההולך בגאון לקראת תחייתו הגדול באור פני ד' אלהיה.

"המזרחי" מוכרח להיות בציוניות מה שישראל — בעמים: כה על הסיסה תמידית, כח שלא יחדל את עבודתו ואת סגולת-הפרייה, לעולם יתבע את תביעתו ויביע ברמה את תקותו לנצחון מוחלט ושלם של דעתה, הכוללת, העליונה והקבועה, הדת בישראל, אור ד' שבנשמתה, הבעת החיים היותר עצמיים והיותר פנימיים שלה, מה שנחן ונתן לו את הכל, שמעמידו על הרום העליון של כמתני-ארץ, על המעמד של מורה האנושיות כולה, — אי-אפשר שתנועת-החיים שלו תהיה פרודה ונעקרת ממקור-חייו זה, תקות-תחייתו היא הרבה יותר עליונה מלהיות תלמידים קטנים או גדולים לאירופא הקולטורית, שאשרה מוטל בספק גדול, והציוניות מוכרחת היא לשוב אל מקור החיים של האומה מראש-צורים, ואי-אפשר שדבר לא יהיה לה עם הדת, והו חיקוי שפל, והרבה יותר מחפיר מהחיקוי הציוני של שינוי מקום-המקדש של "תל-אביב", שבצדק הרעיש עליו, "אחד העם" את המחנה בשעתו.

"המזרחי" צריך הוא לתבע תמיד, שהסעיף המחפיר הנ"ל ימחק מהפרוגרמה, ותחתיו יכתב: "שהציונות מבוססת היא על יסוד תחית האומה בתורתה על אדמתה" ככל הגודל והמילוי של פתגם זה.

הפירוע, עכוב המהלך, והשפלת ערכי התחיה כולם, — התוצאות של ההסכמה האיומה הזאת, שהציוניות דבר אין לה עם הדת, אנו רואים דו-הוהור בכל פינה של התנועה, וביחוד בא"י, "הציוניות דבר אין לה עם הדת", — מתפרש מיד בסגנון: "הציוניות מהרסת את הדת", "הציוניות היא תחיה חדשה, שתקתה היא להבנות מתרבה של המרדיציה הישנה", וזהו כבר פתגם שגור בפי קופצים-בראש לא מעטים, התוצאות המעשיות שמה הן: פריקת-עול ולולו של קדשי האומה בהמון, בחוזת הלאומיות ובספרות, במסודות-החנוך ובמקצועות רבים משדי התחיה, כל אלה מה הם פועלים? נביקת רוח האומה, יאוש ומשטמה וקצף של חמת-מות, הראוי לעבור יורה-דורות על כל תנועה כולה.

אגרות הראיה

7

האומה כשהיא קמה כולה, לא רק אישים בודדים ממנה או כתה ומפלגה מתלקית, היא יודעת — יותר ממה שהיתה יודעת לפני-זה — איך להוקיר את מה שהוא חתום בחותם-דם בנשמתה, המורתי, כשידע את תועלתה, הוא יכול להביע את התביעה הזאת לפני כל ישראל ולפני כל העולם כולו, לא ברוח של הספרות האירופית המודרנית אנחנו שואפים לקום ולהיות לעם, — אע"פ שאנו סופגים את כל ערכי האנושיות הכללית אל תוכנו בתור בני-אדם בעלי תרבות גבוהה, — אלא ברוח תורחנו, ברוח הנביאים שלנו, ברוח ד' אלהי-ישראל אשר על עמו, שלא יוכל להנתק מהתורה ותחייתה, כפי מה שהיא מורשה קהלת יעקב, האידיאלים האלהיים שהם חיי התורה והנבואה, הנם, ברוחנו, העתיד של העולם, שתחייתנו פונה היא להגשימם בחיים, הננו שואפים לעמוד במרכזה של האנושיות, דוקא בדגלנו העתיק והנשוא, שהוא לנו גאות-עולמים, בשם אלהינו, נדגול וכמאן לא נחליפנו ולא נמיד אותו בדגל אחר, גם מודרני שבמודרניים.

ומפני ש"המזרחי" יביע את תביעת האומה כולה לכל דורותיה מהציוניות, עתיד הוא להיות לכת תוסס לא רק בציוניות בחוגה המצומצם כיא גם בישראל, בכל האומה כולה, ובמובן ידוע גם בעולם הכללי, ראוי יהיה "המזרחי", כשיעמוד על תפקידו הנשוא הזה, להיות מתחיל לעסוק בעבודה הכללית, שלא הושם לה לב עד כה, היא עבודת השלום, שלום כללי באומה לכל פלגותיה, השלום איננו רק דבר של נטיה מסורתית, עבודת-השלום היא עבודה קולטורית תדירה, רוממה ואדירה, עבודה שצריכה להפנות אליה תמיד את כל הכחות היותר פוריים שבאומה, אנו צריכים לשום אל לב: מה יהיה האחרית מכל הפירודים כולם ההולכים ומתרבים, המפלגות, הפרדציות והפרקציות, האגודות והמנינים, הורמים והבמות, אם לא ימצא לנו תל-תלפיות אחד שישא את הדגל הכללי של האומה ויעסוק בלא הרף בכל התעמולות היותר רציניות בעבודת אחדות האומה, השוית-המחלוקת התקשרות-השאיפות, כשם שאנו מכירים ומאמינים שתשועת ישראל תבא ע"י התחלה של קץ-המגולה, שנעשה אנו בכח אשר נתן לנו ד' לעשות חיל, לרכוש את הארץ, לגאול אותה, לעבדה ולבנותה, לכבש אותה בכיבושים קולטוריים ומעשיים, כן עלינו לדעת יותר ויותר, כי רוח ד' אשר על אליהו, להשיב לב אבות על בנים ולב בנים על אבותם, לעשות שלום בעולם, להשוות את המחלוקת, צריכה להתגלות גם בפעולה נפשית שלנו, פעולת האומה כולה, ע"י כחותיה היותר טובים, תלמידים חכמים המרבים שלום בעולם.

יקרא "המזרחי" למנועה בקונגרס, ישתמש תמיד בכל האמצעים שיוכלו לו להוציא מן-הכח-אל-הפעל את הבעתו העמוקה, של רוח האומה כולה, שממ הפלגות הציוניות רק על-ידו יכולה היא להתגלות, מפני שהוא הנהו הכח האחר בציוניות הנשוא עליו את שם ד', את קדושת אור התורה, מקור החיים, את יסוד השלום שמו של הקב"ה, שאך בו יושע ישראל לעולמים.

הרבה מאד יש לי לדבר ולהרצות על יסוד דברי המעטים הללו, שהם גוררים צמחה עקרים גדולים והרי-הרים של מחשבות מקריות, הראויות להתהפך לכחות שלום.

6 סנהדרין צ"ח. 7 דברים ת, יח. וע"י זרשות הר"ג זרש"י
8 ע"י סוף מסכת עדיות.

אגרות הראיה

7

פועלים רבים, אבל אי-אפשר לי להרצות הדברים כסדרם כעת, האקה שלשעת-הבשר של הכנסיה הנכבדה יספיקו דברי אלה להערתי-לבב, הנני חותם בצפיית התחיה ממקור חיי ישראל, מאור שם ד' הבוחר בציון ובישראל עמה להיות לגוי לפניו לאור גויים כל הימים, חזקו ויאמץ לבבכם כל המיחלים לד', בגבורה ובברכה-שלום.

הק אברהם יצחק הכהן קוק

